

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 100.

Vtorik 16. Grudna.

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petek. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blazniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četrt leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odraja še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti gnese 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četrt leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

Danes bo LXIII. del, III. tečaja 1851, deželnega zakonika in vladnega lista za krajnska kronovino izdan in razposlan.

Zapopade pod št. 397. Razpis dnarstvinega ministerstva 11. Novembra 1851, s katerim se za hrastov les, katerega iz morskih ladjostaj ali pristaniš avstr. cesarstva v tuje dežele po morju pravažvajo, posebna davšina pod imenom „Diritto di alboraggio“ vstanovi.

Ljubljana 16. decembra 1851.

Od c. k. vredništva deželnega zakonika in vladnega lista za Krajnsko.

Nevradni del.

Nekaj od Slovincov.

(Iz Novic leta 1844.)

1. Slovenec je pobožen, pa zraven tega bistre glave, dobriga in veseliga serca. Že v starih časih je tak bil in je še danes. Vsaki se tega lahko prepriča, ako se le kaj peča s našimi Slovenci. Kratkočasno jih je poslušati, kadar pridejo stari in mladi zvečer v jeseni ali po zimi vkupej, nicoj pri jednimu sosedu, drugi večer per drugimu, pomagovat bodi turšico lušiti ali repo porezovati ali kaj takiga. Sosedje si per takih delik radi vzajmno pomagajo; tudi je bolj veselo, ako se več ljudi s-ide in delo gre bolj od rok, kakor da bi vsaki po sebeh doma v kakim kotu žalostno mižurkal in dremaje kimal. Obračajo tu vse po domače, ne pridejo v prevzetnih oblačilih, da bi od žide in žameta šumelo, če kaj zašumi, šumi le turšičino lupinje (perje); besede ne nastavljajo po gosposko, temuč govore gladko, kakor jim bistra pamet in slovensko serce kaže. Že velja kamor serce pelja! Ako bi ravno hotel, ne moreš petelinčika pasti (se gnevati), ker vse dobrevolje govori, kakor bi rezal.

Kaj pa imajo, da so tako dobre volje? Dragi prijatelj! pravični, ki dobro vest ima, se lahko smeja, tudi sladko spi; le hudobnik se rad tumpasto in potuhnjeno derži. Naž narod še ni izopačen; — v najčistejši pšenici se še kako zerno kokalja znajde, — jez govorim tu od našega naroda sploh; tudi je mehki ga serca, zato ga vsaka reč lahko razveseli. Po-vejo si pri takih priložnosti razne reči za kratč čas, kadaj kake lepe povesti ali kako godcovo, ali pa zapoje kako pesmico, tudi začnejo si kadaj praviti molitvice, ali pa od starih časov, od turške vojske pod Lavdonam, ali pod kraljem Matjažem (Mathias Corvin), ali pa pogovarjajo se celo od davnih časov, kako je bilo, ki Slovenci še niso bili kristjani, ko so še svojo vero imeli, ko so še slovenske Sibile živele in ljudi učile. Vse to znajo iz glave pripovedovati.

2. Naj v teh večernih družbah še tako rezno govore, vse per ti priči vmolkne, kakor polh, in posluša, kakor zajec, kadar se kdo oglasi,

rekoč: jez bodem nekaj povedal. Njihove povesti so lepe; ne najdeš jih v nemških, ne v latinskih, ne v gerških bukvah. Tu le povem jedno:

„Mati je imela otroka in ga je nekaj tepla, otrok pa tudi mater nazaj vdari. Otroška rokica ni težka, mati se zato še ne zmeni, tudi otroka zato ne kazni (štrafa). Pergodilo se je, da je otrok nekoliko časa po tem zbolel in umerl. Mati je bila zavoljo tega zelo žalostna. Nekiga dne gre k pokopališu, da bi se tam malo izplakala, in misli, morebiti mi bode po tem kaj ložej. Pa neizrečeno se vstraši zagledavši, da prava, desna otrokova rokica iz pokopališa moli vsa črna. Mati vstrašena hiti duhovnika poprašati, kaj ji je storiti? Duhovnik rečejo: Roko, ki je svojo mater vdarila, črna zemlja v sebi ne terpi. Idi in vreži si letarec leto starih šibic in tepi z njimi rokico dotlej, da v zemljo zleze. Mati to stori in črna rokica se začne beliti in se po malim vsa zbeli in zadnjič lepo bela v zemljo smukne. Glejte, kako velik je greh, ako otrok starše vdari.“

Ta povest je iz zilske doline na Koroškem; pa kdo bi verjel, v Galiciji okoli mesta Rzeszowa si jo ljudi tudi pripovedujejo! Slovenci imajo blizo za vsako priložnost kako lepo povest, ali kako pesmico, v kateri se za nje lep nauk najde. Učeni gospod Mirko Poženčan so v Danici horvatski, slavonski in dalmatinski v 28. listu leta 1843 tudi jedno tako povest prav gladko in po domače napisali, od velikiga razbojnika Bajzisa, kakor so jo v Ribnici na Krajnskem pripovedovati slišali. Samo škoda, da je med nami še tako malo slavensko izobraženih, kateri bi vse, kar je slavenskiga, bolj porajali in skerbno zapisali. Da bi mi Slovenci samo tako nemarni ne bili za slavenske stvari! Vsi drugi izobraženi narodi hvalilo, kar je njihovo — Anglikan, kar je angleškiga; Nemec, kar je nemškiga, Lah, kar je laškiga — kaj pa Slovenec? — Mnogi se slavljanstva slavnega sramujejo. Oj, joje, kako je to pri nas naopak.

3. Smešne pripovedke se imenujejo godcove in to za tega voljo, ker jih pri svatbah ali ženitvah besednik, obično kak godec pove, da je kaj za smeh. Tudi smeje se zamoreš kaj pametniga izbrati iz godcove, ako ravno je le basen godcova. Tako le sim jaz na Koroškem slišal; ali ti bode dopadla ali ne, tega jaz nisim kriv; podam ti jo, kakoršno sim sam sprijel:

„Neki mlad Slovenec je pol leta na Nemškem bil, in se je toliko naučil nemšine, kolikor se človek v pol leta naučiti more, ako prej celo nič ne zna zvnaj slovenšine. Tisti, ki so dobro nemško znali, so terdili, da se mu je nemšina še močno zapletala v ustih, in da je samo nekako klaverno po nemško čekljaj. Mladi ošaben šterkovec pa noče biti več Slovenec, noče več govoriti v svojim maternskim jeziku hvastavši se, da ne zna več slovensko, ker je že vse pozabil. Za vsako stvar je grajomeč popraševal: Wie hasst dos Ding af

windisch? (Kako se imenuje to po slovensko?)

— Enkrat so ležale grablje pred njim na tleh znak, da so moleli zoblje na kviško. On stopuje rahlo na zobe, da je grablišče na kviško migalo, bolj ali manj kakor je na zobe stopil močnej ali slabej. Tako si jigraye pa zopet poprašeje: Wie hasst dos? V tem stopi nekako premočno na zobe in grablišče mahne s tako močjo na kviško njemu čez usta, da se mu per tej priči kri curkoma iz nosa perlije. „Te preklete grablje!“ je rekel prav gladko po slovensko. Sadaj je dobro vedel: Wie hasst dos? — Kadar kaj takiga poveš, gre vse v smeh.

To je godcova. Prijatelj! ali ne veš, kaj bi si mogel iz nje pametniga zapomniti, naj, da ti jo kdo razloži.

4. Ženske, kadar so same in predejo, si rade molitvice pravijo, ki jih iz glave znajo, in se uče jedna od druge. To je že tako stara navada pri Slovencih, zato tudi znajo mnogo molitvic, in enakih drugih povest več. Ako vprašaš: kakoršne so? ti moram zopet reči, da jih ne najdeš v nobenih bukvah; pa poprašaj kako Slovenko, da li pove lepo počasno tisto molitvo, ki jo imenujejo, zlati Oče Naš, in čudil se bodeš, kako pesniško se popisuje v nji Kristusovo terpljenje. Pobaraj po molitvi, ki se pravi: zlata česena Marija, v kateri se dramatično (dramatisch) popisuje; kako je bila devica Marija v nebo vzeta. Popitaj, kako se moli sedem besedi, ki jih je Jezus govoril, ki je na s. križu visel. — Pa ne brusi svoj jezik, kakor nekteri radi, ako jim ni vsaka besedica po volji; te molitvice so pesmam podobne, so pesniško zložene, kakor tista nemška Mesiada Klopstokova, ne sme se vsaka besedica tako na vse strani obračati. — Otroci se uče rajši kratkih molitvic, da jih ložej pomnijo in v glavi obderžijo. Tukaj je jedna juterna prav kratka:

Marija je zjutra zgodaj vstala,
šla je v mesto Jeruzalem,
tam tri žlahtne rože rastejo,
Marija jih je vtergala,
v svojim sercu ohranila,
Perva je Bog Oče, druga Bog Sin, tretja
Bog sveti Duh. Amen.

Večerna molitvica, ktera se dvanajstkrat poredama moli, samo da se reče perva ura, druga ura, tretja ura v noči:

Perva ura v noči.

Dela se noč, dela sa mrak,
Marija spleta krancel zlat,
Marija se spravlja k Jezusu,
Pojdmo še mi, pogledjmo še mi,
Bomo vidili Jezusa,
Jezusovi pet kervavih ran,
Jezusovo desno stran;
Kri in voda teče iz njega ran,
Serce je ranjeno, žalostno,
Okice so zlo objokane,
Vse zavoljo križa težkiga,
Ki je Jezus za nas nesel ga,
Nja kri za nas prelil;

Ti si nam obljubil sveti raj,
Si nam ga obljubil, nam ga daj,
Kakor si ga dal svojim jogram dvanajsterim.
Amen.

Dobro bi bilo, da bi se take molitvice zapisale, stari ljudje jih še znajo, mladina že manj; sedaj se bodo clo pozabile.

5. Stari možje se radi pogovarjajo od starih časov, od turške vojske, kako so se kristijani junško bili z hudim Turkam pod vodam Lavdonam, in kako so Beligrad osvojili. Lavdona so Slovenci tako radi imeli, da so mu le oče rekli. Pa se je tudi prijazno obnašal z njimi, prav po očetovo. Še sedaj ga ne morejo pozabiti. Od kralja Matjaža (König Korvin) si tudi pravijo, ako je ravno že več ko 350 let minulo, kar je umerl. Kar od njega koroški Slovenci povejo, se najde v bukvali, ki se imenujejo: Handbuch der Geschichte des Herzogthums Kärnten. Von Hermann. II. Heft. Seite 254. — Od Lavdona se tudi pesem poje, od kralja Matjaža jih znajo še več. — Ali ko družba peti začne, gre pesmica za pesmico. Znajo jih toliko, da samo čudiš, kako jih naši ljudje toliko v glavi obderže; to bi pa ne moglo biti, ako bi naš narod ne bil tako bistre in prebrisane pameti. Kakor se razloči rožica, ki sama od sebe zraste na ravnim polji ali na planini zeleni, od rože storjene in izškercijane, ki je v štacuni na prodaj, — tako se razloči pesmica, ki jo naš narod poje, od nove pesme, ki jo učeni izmislijo. Taka pesmica je prosta, ni visoko učena, pa vselej k sercu gre, ker iz serca pride. Namesto da bi jih popisoval, kakove da so, — rajši tu jedno pokažem, ktera je delec okolo pri Slovencih znana. Samo jez sim jo slišal peti na Krajskim: v Cirkanski fari, v Bohinji pri stari fužini; na Koroškem: v Kancijanu; na štajarskim: v starim Tergu blizu slovenskiga Gradca; v teh krajih povsod tudi napev (vižo) znajo. Druga red se pri vsaki verstici ponavlja.

1. Tam stoji gartele ograjen,
(Z zlatim kolim obsajen.)
2. Z srebrnim protjem zapleten,
(Polhen rožic nasajen.)
3. Notri rastejo rožice tri,
(Vse tri so rudeče kakor kri.)
4. Perva rožica je le ta,
(Sprelepa rumena všeničica.)
5. Per vsaki maši jo nucajo,
(Oj za presveto hostijo.)
6. Nobena maša brana ni,
(Brez te svete hostije.)
7. Druga rožica je le ta,
(Spreljuba vinska tertica.)
8. Per vsaki maši jo nucajo,
(Oj za presveto rešnje kri.)
9. Nobena maša se ne moli,
(Brez presvete rešnje kr'ji.)
10. Tretja rožica je le ta,
(Spreljuba devica Marija.)
11. Nam je rodila Jezusa,
(Oj le kralja nebeškiga.)
12. Je stvaril semljo in nebo,
(Dal človeku dušo in telo.)
13. Bog Oče, Sin in sveti Duh,
(Vse tri persone en sam Bog.)

Ti podobna, pa lepši in tudi daljši je jedna v Šen-Petri na Forjalskim (regio Slavorum), ki je cerkvena, se poje med povzdigovanjem pri sveti maši in se začne:

Na svetim oltarji svet kelih stoji,
(Vunkaj rastejo rožice tri.)

Pesem imamo mi Slovenci, kakor vsi Slavjani, mnogo, zato je češki pregovor: Kde Slowenka, tam spew (petje). To kaže, da so Slavjani ljubeznivi ljudje, blagiga, mehka in veseliga serca. Nemški pevec Šiller piše: Wo man singt, dalass dich fröhlich nieder, Böse Menschen haben keine Lieder.

Rad ostani, kjer pojo,
Hudobni pesem nimajo.

6. Take pesmi se imenujejo slovenske narodne (national slovenisch), ker so zložene od slovenskiga naroda. Nekteri Slovenci ne razločijo, kakor je potreba, teh dveh besedi: narodno in nerodno. Narodno je nekaj lepiga, kar je jedinu ali drugimu narodu lastniga, zato se reče narodnost: Nationalität. Nerodno je pa nekaj malovredniga, Ungeschicklichkeit. Gerdo bi bilo, ako bi mi te dve clo različne besede razločiti ne znali. Zato v glavo si jo zarežimo! — Te slovenske pesmi so večidel kratke, ljubke, proste, tako zložene da jih že iz glave znaš, ako jih samo jedenkrat ali dvakrat slišiš; so stare po sto, po dve, tristo let in še starejši. Starejši je, bolj je lepa. Na to se moreš zanesti. Ako bi posebno lepa ne bila, bi jo Slovenci, davno že bili opustili in pozabili. Tudi nove pesmi so lepe, tode večidel so zložene, kakor je ravno šega med učenimi, pesme zlagati. Sedaj se jim zdi lepo jedno, sedaj drugo. Kadaj terdijo, da so tiste pesmi naj lepši, ktere so prav zavite, tako da jih moraš po dva ali trikrat prebrati, da jim samo razumiš. Kadar je taka šega med učenimi, tadaj vse vije na pesmih, kakor na nekaki terti. Dokler taka navada, taka šega vlada, so take zapletene pesmi lepe; kakor hitro se šega spremeni, pa nikomur ne dopadejo več. Pesmi naroda pa niso po kakih šegah napravljene, temu so zložene, kakor človeku serce kaže; človeško serce se sicer tudi spreminja, pa si vender vselej podobno ostane — ostane zmiraj serce človeško. Pa tudi naše narodne pesmi ostanejo lepe, dokler bode našiga naroda na svetu kaj. Od njih se mora učiti slovenski pevec in slovenski godec, kako se mora zapeti ali zagosti, da našim ljudem dopade. Bolj je pesem podobna narodnam, lepši je.

7. Mnogo sim zbiral in prebiral med slovenskimi pesmi in to med svetimi in med posvetnimi; pa več pesim sim slišal ali bral, ljubeznivi so se mi zdeli naši Slovenci. Ne verjel bi mi ti, ljubi prijatelj; koliko pesem sim pregledal in poslušal — in med celo to množico so bile nekatere bolj, manj lepo zložene — — pa gerdih, nesramnih nisim našel, zvunaj jedne same, v kateri se jedan pijan žganjar kosati, kako je z sterganimi hlačmi pijančeval. Pošteni Slovenci, ki se le nad lepim poštenim petjem veselijo! Še posvetne so tako lepe, da jih skorej od cerkvenih ne poznaš. Ako bi je hotel pesmi praviti, bi se mi jih nabralo skorej za jedne bukvice; jez tukaj le jedno napišem, ki je iz sv. Križa blizu Ipave, in sam se lahko prepričaš, da so še posvetne svetim prav podobne.

Lepa krajska dežela.

1. Tam stoji gora Iblanska
Na lepim ravnim vertiču.
Češčena roža Marija!
2. Polhen je rožic nazajen
Plavih, rudečih in višnjevih.
3. Marija po vertiču prangala,
Lepe rožice je tergala.
4. Marija tako pravi, govori:
Ko bi bil zdej tu ljub moj sin!
5. Ko bi bil zdej tu ljub moj sin,
Bi mu krancel narejala.

6. Marija še tega ne zgovori,
Nje ljubi sin za njo stoji.

7. Od kod si hodil, kje si bil?
Povsod sim hodil, povsod sim bil.

8. V krajski deželi nisim bil.
Komu si pustil krajsko stran?

9. Notri sim pustil lepe ljudi,
Mirne ceste, frišne vode.

10. Vsim vernim dušam sveti rej
Ki nam ga vsim vkupej dej.
Češčena roža Marija!

Naše šege, pripovedke in narodne pesmi so živi spomeniki, ki nam kažejo, bolj kakor napisi na kamnih, bolj kakor stare listine (Urkunden) na pergamentu, kak je naš narod bil, in kakršne lastnosti ima; to nam je živo ogledalo, v katerim vidimo bistro pamet in blago serce slovensko. — Pa Slovenci malo marajo za vse to. To moram po poti povedati. Mi se mnogo učimo, kar je od drugih narodov, kar je pa slovenskiga, to nam le merzi. S težkim sercam rečem, pa je resnica: mnogoteri sicer učen Slovenec več ve od čudnih Kinezov in od vmazanih Hotentotov, kakor od svojiga slovenskiga naroda. — Imamo pa tudi blagih mož in izkrenih mladenčev, kteri se z veseljem uče, kar je Slovenskiga. Bog jim daj srečo, ljubo zdravje in dolgo življenje!!

8. Ako se pravi ljudje s-idejo, si perpovedujejo od tistih prestarih časov, ko so še slovenske Sibile živele. Poprej kakor od Sibil kaj pregovorim, moram neke opomniti. Slovenec ni Gerk, tudi ni Italijan. Tudi stari Slovenci niso bili Gerki ne Rimljani, temu pred vesolnim svetom slavni Slaveni. Slovenski jezik ni vse jedno s gerškim in latinskim, pa tudi slovenske navade — slovenske Sibile se morajo dobro razločiti od latinskih in gerških navad in Sibil. Ako bi se to vse križoma vkupej zmešalo, bi se naredila taka zmešnjava, da bi jo sama Sibila ne znala več spravati. Ne nategujmo vsiga, kar je slavenškiga, po ptujim, latinskim ali gerškim kopitu! Kdor lepo razloži, dobro uči!

Latinski in gerški pisatelji so še od svojih Sibil samo malo vedeli, še manj pe od naših slovenskih. Slovenci samo od slovenskih perpovedujejo, da kratko povem, sledeča.

Sibile prerokile so dalje okoli med Slovenci znane. (Na Koroškem jih imenujejo tudi Sivil, na Krajskim šimbile, to ime je pa le skazeno.) V Zilski dolini jih tudi imenujejo: bele žene, častiljive žene; v Rožji: žalikžene; v Žabnicah: božje dekile; Nemci v Labudski dolini (Laventthal): haidnische Weiberl; drugi ponemčani Korošci: Wile weiss. V Krajskim jim pravijo tudi: rojenice: — kako pa še? — Serblji in Horvati jih zovejo Vile, Čehoslovenci: bile žene.

Sibile prerokile, bele žene, častiljive žene, žalikžene, božje dekile, rojenice so bile slovenske predkristijanske prerokinje in duhovnice (Priesterinen). Pripoveduje se, da so bile njezne, in mlade; dolge lase so imele v kito spleteno, nosile so bele kratke krila. Prebivale so rade v skalnatih berlogih, blizu vod, red, potokov ali vrelcov, pa same brez moztva. So bile visokoučene in ljubezniviga, dobriga serca. Vse so vedile — so poznale na solncu, luni in na zvezdah, kako bode dobra ali slaba letina — bile so čez vsakiga pratikarja (kolendrara), so učile ljudi polje obdelovati, rudo kopati, železo variti; na hribih in humih stoječ so glasno vpile, kadaj je dobro orati in sejati, in na ktere dni se imajo tadašnji prazniki obhajati. Tudi so rade prišle v vasi, ljudi objiskovat, in jim dobrot skazovat; kadaj je bela žena zjutraj že vso

živino v hlevi lepo oskerbela, prej ko je gospodinja vstala. Kadar se je otrok rodil na svet, so zraven bil, zato so jim tudi rekli rojenice. Same od sebe (unaufgefordert) so šle na njive delat, posebno rade so proso plele. Vsaki gospodar se je veselil, zagledavši belo ženo na svoji njivi, ker je tadaj vse lepo rastlo, kakor hmel. Srečna hiša, kamor je bela žena prišla. Ker so bile tako učene, so mnogo vedile, kar zvunaj njih nihče ni razumel; še prihodne reči so napovedovale; so prerokovale, ker so bile prerokile. Kar so one rekle je bila gola, terda resnica. Moder kos vsaki, ki je belo ženo rad in na tanjko vbogal; vse je po sreči šlo, vse se prav zravnilo, ako ravno se je včasih zdelo, da gre na robe.

Tako je bilo v starih časih; pri Slovenci so bile v veliki časti in so močno slovele: ako ravno je že več ko tavežent let, kar so ginile, si naš narod še današnji dan mnogo od njih visoke učenosti, od njih dobriga serca in od njihove velike slave ve pripovedovati. — Dovolj za sadaj, morebiti drugokrat več, od teh starih časov.

10. Kaj pisati za narod je imenitna reč. Izobražen pisavec je naj zlahtnejši cvet v narodu. Kar on pisaje govori, se sliši dalje, kakor naj močnejši grom, njegove besede se razlegajo povsod, kjer koli se njegov jezik govori. Njegove zlahtne pisma se neprehajajo govore, kadar njegove kosti že davno pod črno zemljo trohnijo. — Vsaki naj zato piše samo, kar je plemenitiga ali zlahtniga, samo kar je dobriga in koristniga — samo to, kar bi bilo vredno govoriti pred celim svojim rodom. — Slovenski pisavec naj skerbi, da je slovensko izobražen. On ne sme, da bi gledal samo v svoj domači kot, samo v svojo domačo deželico, kakor kert v svojo kertovino — na kvisko naj pevdvigne svojo glavo, naj pogleda, kaj drugi naši slavjanski bratje lepiga in koristniga pišejo, Zaj smo se že lepo navadili na ilirski pravopis, — in naj lepši bukve se v njemu natiskajo, ne samo na Horvatskim, ampak tudi v Čeah, na Moravi, na Slovenskim, in tako daleč. — Slovenski pisavec naj opiše lepe, hvalevredne lastnosti svojiga rodu, da imamo jih za izgled. Kolk lepiga in zlahtniga se najde pri naših Slovencih! Ako bi zmiraj samo od krivih navad pisaril, lahko bi kdo mislil, da je pisavec prevzetniga in sovražniga serca, in da svoj narod ošabno zametuje. Tudi rezno in oistro se sme kadaj kaj povedati, pa zraven se mora jasno viditi, da pisavec svoje rojake vendar iskreno ljubi; oistrejši je beseda, jasnejši naj se ljubezen vidi. — Kdor hoče kaj opomniti, naj opomni naše ljudi, da bodo trezni; treznost je dobra gospodinja per hiši, pijančevanje je toča pod streho po zimi in po letu; — naj opomni, da naj bodo sosedge miroljubni in se terdoglaviga pravdovanja varjejo; kdor se rad pravda, sam svojo streho terga; — naj opomni, da naj naši Slovenci skerbno gospodarijo; leniga čaka stergan rokav, palica beraška, prazen bokal; — naj opomni — in prav glasno naj pove, da starši svoje otroke v božjim strahu izredijo! Tukaj sim blagoselčni možje, ki zlato pero v roki deržite in pišete za naš narod!

Še nekaj me pri serce tešči. — Že naš pesnik Vodnik je pisal in grajal: da blizo v vsaki vasi imaja kake posebne navade, in da zato jedan iz drugiga norce delajo. — To je prav nekersansko, to je prav gerdo! vsi ljudje smo otroci božji, vsi smo si bratje, da bi se po kersansko ljubili, pa ne, da bi se vzaimno zasmehovali, zasramovali, žalili in jedan drugiga za norca imeli. Jaz zavolj tega to rečem, ker še današen dan v časi kak neotesan, neizobražen Slovenec svoje brate Slo-

vence obrekuje in zaničuje, samo zato, ker niso vsi ravno v tistim kotu doma, kjer on; še učeni — prosim ne zamerite! jaz hudo ne mislim, sam Bog ve! — še učeni se kadaj zapozabijo — jedan zaničuje Slovence Krajske, drugi Goriske, tretji Koroske, šterti Štajerske. Pa smo si vendar vsi bratje Slovenci. To zametovanje in zaničovanje hodi med nami, kakor gerda črna hudoba, in moti nam bistro pamet, kazi nam naše sicer dobro vlovensko serce. Govorimo, pišimo, opominjmo se, da se bratovsko ljubimo, ako ravno jedi pribivamo na sončeni, drugi na senčeni strani gore, ako ravno živimo jedni na pravim, drugi na levim bregu tekoče vode. Kdor ne ljubi, ostane v smerti — govori svet Janez — kdor sovraži svojiga brata, je vbijavec. Matija Majer.

Austrijansko cesarstvo.

Horvaška.

Njeg. veličanstvo kralj gerški Otto je poklonil po svojem poslancu v Beču zavodu Jelačića bana za nemočne vojake 300 gold. sr.

* Iz Samobora se piše 9. prosinca v „Narodne novine“ sledeče: S uredjenjem novih političkih občinah stupili smo u novi politički život, i vidiati je bilo, da je izobražena strana žiteljstva ne samo jedva očekivala ustrojenje občinah, već je i živahno svim mogućim silama nastojala uživotvorenje uskoriti; osobito vlastelini i sveštenstvo neumornim naporom, činom i dielom prigodom istom sudicelovalo je — puk naravno od sebičnosti još vóđen, samo materialne svoje sobstvene koristi svagdi gledec, slabo se je starao za preobraženjem svog občinstva, zrelia ipak strana puka uputjena od svestrane koristi uredjenja občinah, lahko je privolila i poprimila saderžaj novog ustrojenja, i tako nadati se je, da će na skoro još bolje uvidjajuc korist, svom snagom nastojati občinsko dobro promicati, što nam daje liepe izgledu u budućnost, i to tim bolje, što započeta dielatnost novih občinskih častnikah sa najboljim uspiehom biva.

Podžupania samoborska sastojeća iz 25,801 dušah razdieljena je u 5 političkih občinah; četiri naime izvanjske i jednu sa uredjenim magistratom, koje su sljedeće:

1. Tergovište Samobor, sa uredjenim magistratom sastojeće iz 475 kućah i 2,724 duše, koje iz sredine izabranog občinskog vieća, za gradjanskog načelnika ima obće štovanog g. Slavoljuba Šuljoka vlasteljna, a za njegova namiestnika Juraja Herdiborskoga; za neplatjene magistratske viećnike gg. Vatroslava Biščana i Gjuru Karala; za tajnika g. Franju Kociančića, za pieneznika g. Rudolfa Englera, za redarstvenog povierenika g. Tomu Hoha.

2. Občina Podverh sklopljena iz 47 miestah, 770 kućah i 6,836 dušah, u kojoj za glavara postavljen je g. Albin Kiepach vlastelin, za namiestnika Stjepan Štengl, za tajnika Mirko Puhek.

3. Občina Rakov potok sastavljena iz 28 miesta, 394 kuće, i 5,045 dušah, kojoj za glavara imenovan je g. Danilo Farkaš vlastelin, za njegova na miestnika g. Makso Vernić vlastelin, za privremenog tajnika Antun Klinčić.

4. Občina Brezovica, sastojeća iz 37 miestah, 594 kuće; i 7,777 dušah, u kojoj namiešten je za glavara g. Lavoslav Šram odvietnik, za njegova namiestnika gosp. Lavoslav Cernković župnik, za tajnika Matia Jug, za pieneznika Ladislav Terputec.

5. Občina Lukavec, u Turovompolju, sje-dinjena iz 18 miestah, 316 kućah i 3,349 dušah; ime imenovanog glavara g. Hinku Mil-

lera vlastelina, za njegova namiestnika Ivana Vagjića, za tajnika Mirka Varlandia.

Ovdie još nepropuščam napomenuti, da gradjani i pripadnici tergovista samoborskog imajući pravo izabiranja, isto marljivo i živahno upotrebili jesu; no ipak sa žalostjom moramo pripoznati, da veća strana gradjanah, radi užitja prava svojeg tako fanatizirana biaše, da za olakšati terhe, i umaljiti troškove občinske, sa susiednim izvanjskim selima sdružiti se i ista u krug svoj uzeti nehotiaše, veleći: da sebi težko pribavljene pravice s nikim neće da dieli.

Česka.

Praško mestno svetovavstvo je sklenulo z 38 zoper 20 glasov, poslance cesarju poslati in ga prositi, da bi se §§. 1, 2, 3 in 4 občinskoga reda dvignuli.

Tuje dežele.

Francoska.

Poziv predsednika na armado.

Vojaki! ponosni bodite na svoj poklic; vi boste domovino rešili, ker jaz štejem na vas, ne da bi postave prelomil, ampak najvišjo postavu dežele spoštovati: vladarstvo ljudstva, kterega namestnik sim jaz.

Dolgo ste z manoj vred težavo terpeli, ki je dobremu protila, kar sim hotel doprinesti, in ki so vaše sočutje v moj prid poderale.

Te overe so padle.

Narodni zbor je poskusil vladarstva se lotiti, kterega mi je celi narod zaupal. — Narodne ga zbora več ni.

Poziv dam na ljudstvo in na armado in tirjam: ali mi dajte pripomočke, vaš blagor zagotoviti, ali zvolite družega na moje mesto.

V letu 1838 kakor v letu 1848 so z vami kakor z zmaganimi ravnali. Ko so vašo ne-sebično junakoserčnost grajali, niso hotlo vaše udanosti in vaših želj poslušati, in vendar ste izvoljeni naroda. V tem slovesnem in bomembonosnem trenutku hočem, da narod vaš glas čuje.

Tedaj glasovajte, kakor svobodni deržavljeni, pa kakor vojaki ne pozabite nepogojne dolžnosti vojaka poveljniku nasproti.

Je pri vodju kakor prostaku ena in ravno tista.

To menim, ker sim ljudstvu in potemstvu odgovoren, mi je bilo potreba storiti.

Kar vas zadene, vi se boste nepremakljivo deržali poti časti. Vaše dostojno ravnanje bo deželi voljo razodelo, ki hoče mir zdaj in vedno.

Bodite pripravljeni zoper vsako poskušnjo, ki hoče svobodno ljudovlado vničiti.

* Mnogo mertvih, ki so v Parizu padli, se je le na pol zakopalo.

Legitimisti nočejo nič voliti, na Napoleona ne kakega družega.

Angleško.

Amerikanec Walker je govoril pri nekem obedu v Mansēstru za angleško-amerikansko zvezo zoper Francosko in več vshodnih oblastnikov.

Naj novejše.

Na Francoskem se v nekterih krajih ljudje zoper Napoleona spuntali. V okraju na spodnjih planinah, okraj Barde deloma v rokah socialistov. Mnogo vojakov se je tje napotilo.

Časopis „Patrie“ pravi, da so večidel vsi vojaki za Napoleona glasovali.

Ukaz ministra za vojaštvo zapove, da se ima zoper vstajnike z vso ostrostjo ravnati.

Arov in Zman.

(Narodna pripovedka.)

Spisal Janez Terdina.

(Dalje.)

Pa veliko veči sovražnik od Kabdala pripravi vender v kratkem naj hujše nadlege kristjanom. Zmanjkalo jim je namreč živeze in glad jih začne graditi. Al božja previdnost jim vender tudi zdaj pripomoček na roke dá. Dva hlapca sta na dvorišu svoj zadnji del pšena kuhala. Nad njimi visi drog, kjer so repni olupki obešeni. Pripeti se, da en olupki doli ravno v lonec pade. Ko je jed skuhana, vidita hlapca, da pripomoček porabi. Ker je bilo repnih olupkov zelo veliko v gradu, je bilo tedaj za dolgo posadki pomagano. Ravno s tem so kmalo ljudje tudi po deželi živiti jeli, ker se druge hrano večidel Turki pokončali. O veliki noči že niso ljudje nobenih jedil razun olupkov imeli. Rekli so jim tedaj aleluja, ki se zdaj pri vsakem kmečkem gospodarju vsaj na Krajnskem o veliki noči na mizo pridejo.

Vernimo se k ljubeznjivi turški deklici. Kar je Arov šotor zapustil je imela Ilka pač žalostne dni. Gnalo jo je, pa ni vedila, kam; njeno serce je hrepenelo, al brez nade, da bi se kdaj hrepenenje pogasilo. Kak čudna je vender razmera človeških občutkov! Čista, na poštenost in blagost ne pa na minljivo vnajnost vtemeljena ljubezen, je brez dvombe nar slajši nebeski dar, pa vselej je tej neskončni sladkosti tudi neskončna grenkost primešana. Slasti je moralo to pri občutljivi, žarnomiselnosti Ilki toliko bolj biti, ker je Zman dan na dan bolj Alita nadlegoval, mu jo v zakon dati. Za odredi ni bilo; pa za dovoliti tudi ne, ker bi bil oče srečo lastnega otroka razderl, če ravno mu se ni znan ogenj njenega serca bil. Snubec se zadnjič, očeta prositi, naveljiča in gre rajši k vojskovodju Kabdala, da bi on s svojo besedo to reč dognal. Navada ni pri Turkih, da bi čez hčer kdo drugi kot oče al njegov namestnik oblast imel, pa v vojski so tudi navada opuste če ima opuščanje hasen prinesli. Kabdala ne prisodi Ilke Zmanu, pa tistimu jo prisodi,

ki bi kako umetnost najdl, da bi se Homec podal. Tudi to je snubcu vseč; ker bi se zamoglo pri tem razun Ilke tudi velika čast in slava pridobiti. Vedil je pa, da se nihče drug za deklico ne poganja in da se torej nihče drugi u kako nevarnost ne bo podal. U kratkem je njegov naklep storjen. On pokliče trumo, ki jo je on veleval, skupej, jej da po velje in molk zapovē zastran vsega, kar bi v obziru njegovega namena storila. Kmalu nastane veliko upitje po turškem stanisu. Vse vre skup, kaj da bi pomenilo in nihče se ne more dovolj čuditi, ko vidi. Po ulicah tabra je Zman dirjal, za njim je pa njegova truma z velikim hrupom derla. Teci in sledenje se tudi pri vodi ni ustavilo, marveč terpi tudi po višavi gori io pride do homškega grada. „Pobijete ga! pobijte izdajavca, vskoka!“ je druhal sledivcov gromela. Posadka je to celo prigodbo vidila in berz spozna, da je moral Zman v kakšni prepri s samim Kabdalom priti, da ga zato vloviti in umoriti hoče. Ta priložnost se Ostervaru zelo pripravna zdi, naj večega junaka Turkov na svojo stran spraviti in si ga poprijazniti. Hitro reče Zmanu vrata odpreti in ga notri peljati. Na preganjavce pa pošlje trumo vojsakov, ki Turke kmalo odtirajo in po griču doli zapodē.

Ko je preganjani u zavetju, ga objamejo trume kristjanov, ki ga radovedno zastran te dogodbe poprašujejo. Proti Ostervaru ober-njen začne Kabdala tožiti in prepovedovati, da so Turki neizrečeno nevoljni, da tak dolgo že Homec obsedajo. To nevoljo kerviloku naznaniti, je armada njega zvolila. Ko Kabdala povē, da naj se volji vojsakov, tabor popustiti vda, ga reče on pri tej priči popasti. Pa naglo švigne iz šotora med rajdami turških stanov na ravnost proti Homecu, ker je vedil, da je zanaprej le tu njegovo zavetje in stanovanje. O tem mnenju se ni prekanil. Posadka ga je preganjavcov rešila. Nasproti bo pa tudi na vse skusil in storil, da jej pomaga in njene in njegove sovražnike v zgubo in škodo pripravi.

To pripovedovanje se zelo verjetno zdi, za-

kaj okoljsine so resnične; da so se Turki ob-lege naveličali, je bilo gotovo, ker je njih na-rava le za berzen napad, pa nikakor za po-časne opravila vstvarjena. Z drugimi vred verjame tudi Ostervar in z velikim veseljem Zmana med svoje vojsake vzame. Ker je bil njegov pogum vsim od prvega do zadnjega znan, je koj njegova prva stopnja - stop-nja častnika. Pa vskok poverne tudi počaste-nje z deli, nad katerimi se vrag in prijatelj za-vzameta. Zdelo se je, da je zdaj sreča Turke popolnoma zapustila. Kjer so se pokazali, so bili pobiti in če jih je bilo ravno dostikrat pet-krat več, so vender pobegnuli, ko so majhno trumo brambovcov in na njenem čelu Zmana zagledali. Vsaki dan se kristjanom z zmago konča, pa z dobičkom zastav in sovražnih to-pov. Škoda, ki jo Kabdala terpi, je grosovitna in le čudno se posadki zdi, da vender ne od-jenja, marveč z enako terdovratnostjo vojaške naprave doversuje. Pa prepričana je, da bo u kratkem omagati moral, ako bo tudi za na-prej vse tako po godu in sreči kakor do zdaj šlo. Da se bo pa to zgodilo, se je upati smelo. Arov in Zman sta čē dalje hujše pritiskala. Da se bo njunemu ognju scasoma ovira vklo-niti morala, je bilo brez dvombe gotovo.

Nepričakovana nesreča pa nade posadke preženo in njeno krepost za nekoliko časa omami. Ta nesreča je bila nagla smert Oster-vara. Ta slovenski junak je bil že sicer star, pa duh njegov je bil še iskren, mlad in po-gumen. Ostervar je vse okoljsine naglo pre-vdaril in se po njih ravnal. Da se je po pri-meri majhen grad Homec tak sereno in tak dolgo branil, je bilo delo njegovo previdnosti in predene glave. Bil je sicer zlahnega stanu, pa ljudomilo serce mu je tudi ljubezen kme-tov pridobilo. Vse ga je kot očeta ljubilo; vse je tedaj o njegovem hitrem poginu prepa-padeno in ostrašeno. Še popolnoma zdrav se je z Zmanom k malici vsedel. Po jedi pa čne bolchati se vleže in preden se mrak dol in log počerni, je bil zadnji zdihljej izustil in svojo trumo zapustil.

(Dalje sledi.)

Odgovorni vrednik: Dragotin Melcer. — Založnik in tiskar Jožef Blaznik.

Vradni list št. 86.

Št. 9791.

Oznaniło.

(219.) c 3

28. avgusta 1851 je Franc Petkovšek, 10 let star fant svojim staršem, ki v Zaplani pod št. 39 stanujejo, ušel, da se ne ve kam.

Ti fant je majhine čokaste postave, ima rujave lase in širok pravilni obraz; ko je ušel je imel navadni okrogli kmetiški klobuk črne barve, černo suknjeno jopo brez telovnika, rudečo sviljeno čertasto ruto krog vrata, dolge hlače iz plavoštrafastega suknja in skor-nje, ki so mu bile nekoliko prevelike.

Razun ravno imenovanih reči je fant tudi črne platnene in plave suknjene hlače in ru-meno pavolnato ruto za vrat saboj vzel.

Ker se je Ljubljansko, Krajnsko, Kamniško in Trebniško okrajno poglavarstvo zastoj trudilo zvediti, kam da je fant Franc Petkovšek prišel, da bi se bil zamogel svojim staršem v Zaplano izročiti, prosim gospode duhovnike in občinske predstojnike in tudi vse druge gospode in prebivavce krajnske krono-vine, mi pred kot je mogoče naznaniti, kje da živi zgorej popisani fant, da bom zamo-gel staršem, ki že tri mesece po njem žalujejo, naznaniti, da ponj pojdejo.

C. k. okrajni poglavar.

Ljubljana 29. novembra 1851.

Št. 9747.

Oznaniło.

(218.) c 2

Po smerti okrajne babice Marie Lukanovi v fari Stranje, se ta stopnja, s katero je na leto 20. goldinarjev placila združenega, ki se iz okrajne denarnice v Kamniku plačuje, s pristavkom razpiše, da naj tiste, ki se za to stopnjo oglase, svoje prošnje s priloženim kerstnim in ubožnim listom, z pričalom lepega zadržanja in z šolskimi spričali in diplomom za babice do konca mesca decem-bra t. l. pri tem c. k. okrajnem poglavarstvu vložijo.

C. k. okrajno poglavarstvo.

Kamnik 5. decembra 1851.

Št. 3616.

Oznaniło.

(217.) c 3

Podpisano c. k. poštno vodstvo s tem sploh naznani, de za novo popravo za poštne vo-zove potrebnih sedlarskih, kovaških, kolarskih, klamfarskih in steklarskih del javno dražbo na poti pisemskih ponudb pod sledečimi po-goji vpelje:

1. Prepuste se zadevajoče dela proti pogodbi na tri leta, in proti vložitvi 10 percentov kavcije letnega zaslužka, ki se zamore v gotovini ali zastavi vložiti. Odmerjena je kavcija
 - a) za sedlarsko delo na štir sto goldinarjev konvencijnega denarja,
 - b) za kovaško delo na dve sto in štirideset goldinarjev konvencijnega denarja,
 - c) za kolarsko delo na sto in petdeset goldinarjev konvencijnega denarja,
 - d) za klamfarsko delo na pet in dvajset goldinarjev konvencijnega denarja, in
 - e) za steklarsko delo na dvajset goldinarjev konvencijnega denarja.
2. Zadevajoči pogodbinici načerti, ki zapo-padejo odrajtvične pogoje, kakor tudi dobo, v kateri se odrajtviča pričenejo, in cenitne tarife, ki so podlaga ponudbine dražbe, za posamesna dela, se zamorejo vsak dan med vradnimi urami v pisarnici podpisane-ga c. k. poštne vodstva pregledati.
3. Povračila za dela se bodo odrajtovala pri tukajšni c. k. poštni denarnici po pre-teku vsacih vladnih kvafer, po prestresu zadevajočih kont od tukajšnjega c. k. ra-čunskega vodstva proti pobotnem listu na rednem koliku.
4. Odrajtvičilo zgorej imenovanih del se tistemu pripusti, ki naj boljše obljubo stori, t. j. ki naj manj percentov tirja od naj viših v tarifu naznanjenih percentov, se ve da mora biti tudi zmožen in v obertnii najden, in da mora tudi dovolj pripomočkov imeti, dela zveršiti.
5. Ponudba mora tedaj zapopasti razun pred-meta ponudbe imē in stanovanja ponud-

nika, zmožnost obertnika in pripomočke za delo, potem tirjatev percentov, in treba je sicer gotov znesek naravnost s čerkami zaznamovati.

6. Take ponudbe na postavnem koliku pisane se imajo do 20. decembra 1851 pri tem c. k. poštne vodstvu vložiti, ker se na pozneje ali na nenatanjko izrečene ne more gledati.
7. Preden se ponudba stori, se ima pri tu-kajšni poštni denarnici v gotovem denarju ali v avstrijskih deržavnih papirjih va-dium vložiti, kolikor zneske kavcija, in vložitni list se imenovanaj denarnici ali z ponudbo vred ali posebej izroči.
8. Došle ponudbe bodo za to odločena ko-misija 21. decembra t. l. dopoldne razpe-čatila.
9. Vsaka ponudba ima po izročitvi za po-nudnika nerazvezljivo moč, vradnija se pa še le tiktat zaveže, ko podpisano po-sitno vodstvo ponudbo sprejme.
10. Po razsodbi, ko čas konkrusa preteče in naj dalj čez osem dni po tej dobi se bodo tistim ponudnikom, katerih ponudbe niso sprejete bile, vložni listi nazaj poslali, da bodo z njih vložitvo vadiume nazaj dobili, vadiumi tistih pa, katerih ponudba je bila sprejeta, ostanejo za kavcijo, se vendar še pozneje zamorejo za zastavo zamen-jati.
11. Po sprejetih ponudbah se s ponudniki koj pogodba sklene, kateri imajo za redni kolik skerbeti.
12. Poslednjič se še pristavi, de se tistim, s katerimi se pogodba sklene, denar nikdar ne bode za delo na roko dajal.

C. k. poštne vodstvo.

Ljubljana 20. novembra 1851.

Hoffmann s. r.